

Ekonomika brambor a ostatních vybraných plodin

Ing. M. Čížek, Ph.D.

**VÝZKUMNÝ ÚSTAV
BRAMBORÁŘSKÝ
HAVLÍČKŮV BROD**

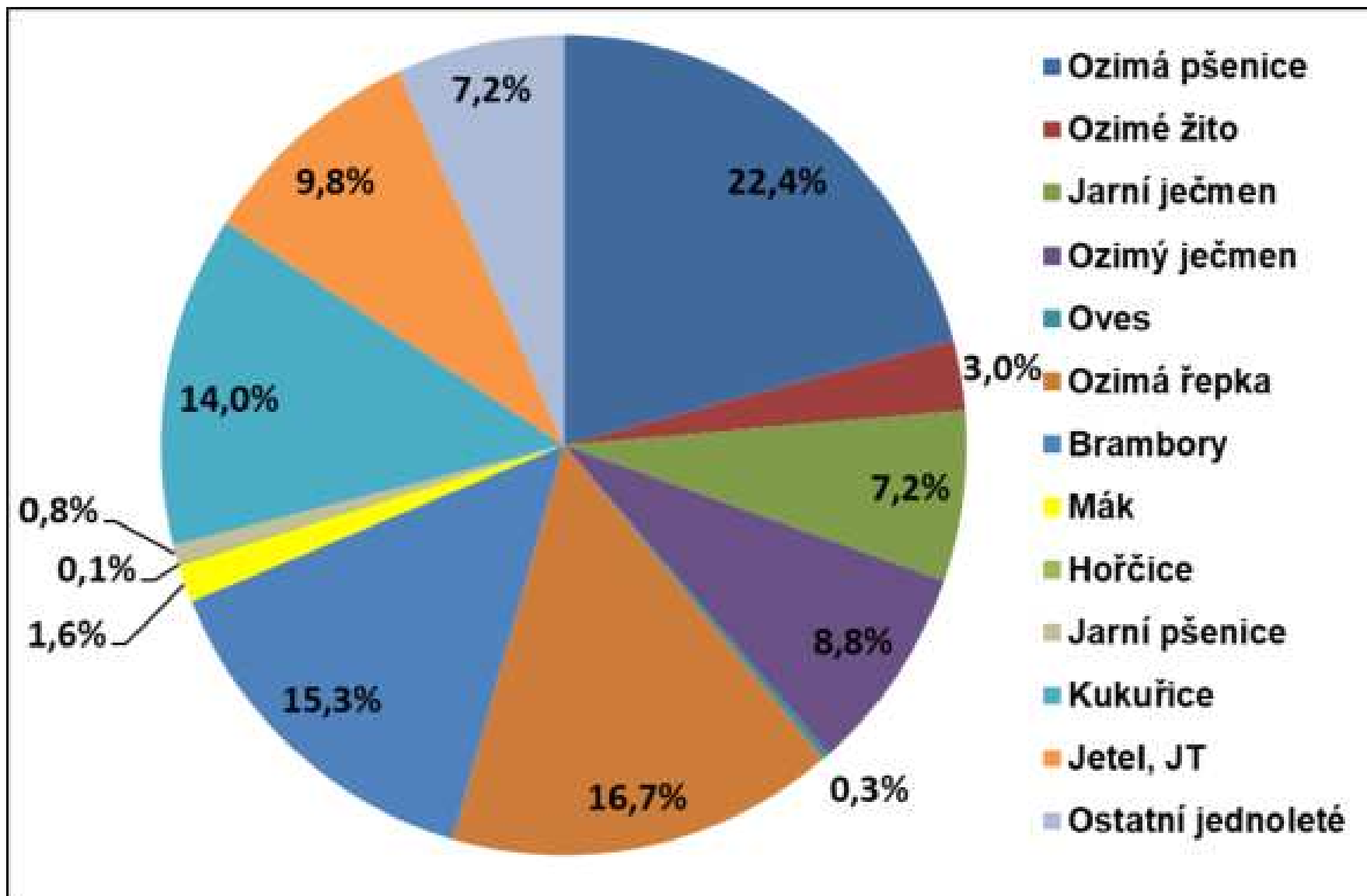
21. 3. 2024, Havlíčkův Brod

Obsah prezentace

- Struktura plodin ve vybraných podnicích
- Ekonomika výroby brambor
- Rentabilita výroby brambor
- Ekonomika a rentabilita ostatních plodin
- Nákladové ceny krmných plodin
- Náklady na jednotku produkce v Kč/t (kg)
- Kalkulace ekonomiky a nákladů v zahraničí

**Vybraný soubor pěstitelů brambor na Českomoravské vrchovině;
ročně hodnoceno 1 264 ha brambor (5,5 % z.s., 17 354 ha
zemědělské půdy, 13 702 ha orné půdy)
Hodnocené období: 2015 - 2022**

Struktura plodin ve vybraných podnicích

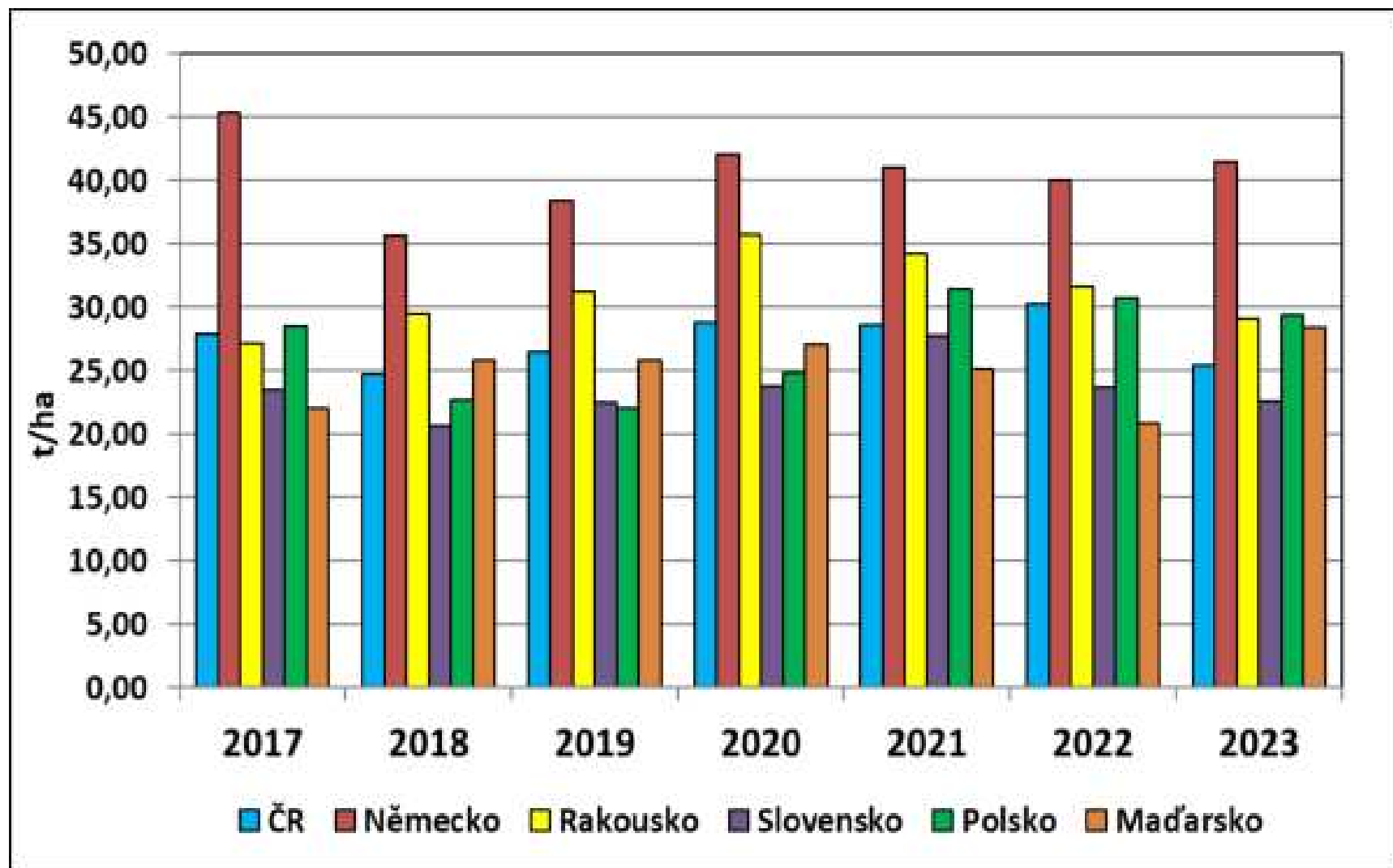
Zdroj: VÚB, 2024

Ekonomika výroby brambor u vybraných členů BK (VÚB, 2023)

Ročník	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Plocha brambor (ha)	1292,1	1217,4	1299,9	1271,4	1256,9	1250,5
Výnos (t)	30,70	25,76	30,07	32,25	32,04	30,05
Průměrná realizační cena (Kč/t)	3 502	4 947	5 019	3 787	4 099	4 979
Tržby včetně dotací (Kč/ha)	116 528	141 559	163 373	135 505	142 152	162 631
Přímé náklady celkem (Kč/ha)	87 019	89 475	93 462	99 908	99 288	116 338
Nepřímé náklady celkem (Kč/ha)	16 850	18 579	15 234	14 395	16 932	19 258
Úplné vlastní náklady (ÚVN, Kč/ha)	103 870	108 055	108 696	113 240	115 568	135 596
Náklad na 1 t produkce	3 384	4 195	3 615	3 511	3 607	4 552
Bilance Tržby - ÚVN (Kč/ha)	12 658	33 504	54 677	22 266	26 585	35 474
Rentabilita výroby	12,2%	31,0%	50,3%	19,7%	23,0%	27,9%
Počet podniků	10	10	10	10	10	10
Průměrná výměra brambor/ podnik	129,2	121,7	130,0	127,1	125,7	125,1

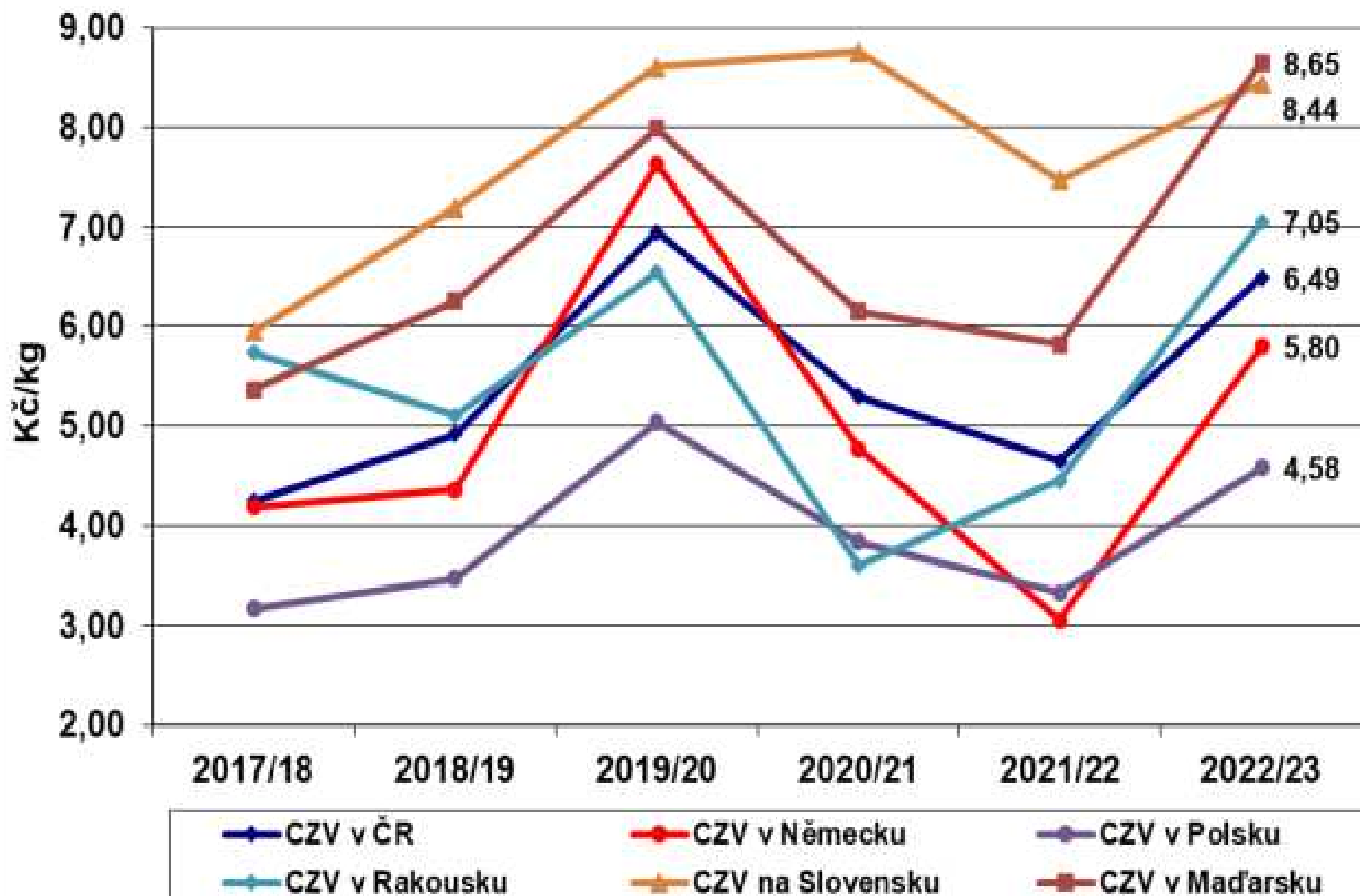
43,5 % konzum, **28,3 %** sadba, **24,8 %** průmysl, **3,4 %** odpadní brambory

Vývoj výnosů brambor v porovnání se sousedními státy

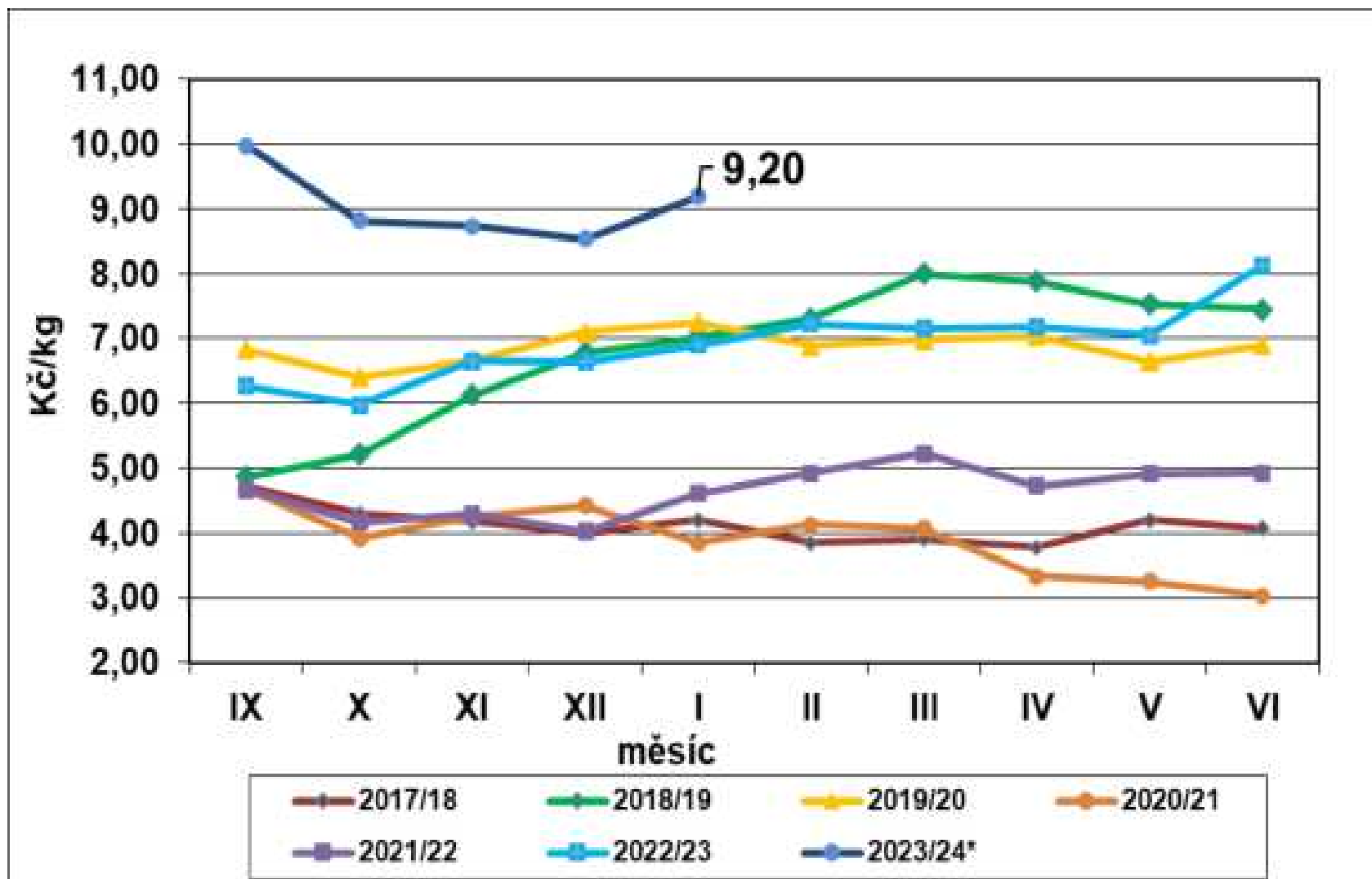

Zdroj: Eurostat

Realizační ceny (CZV) dle Eurostatu

Realizační ceny (CZV) dle ČSÚ

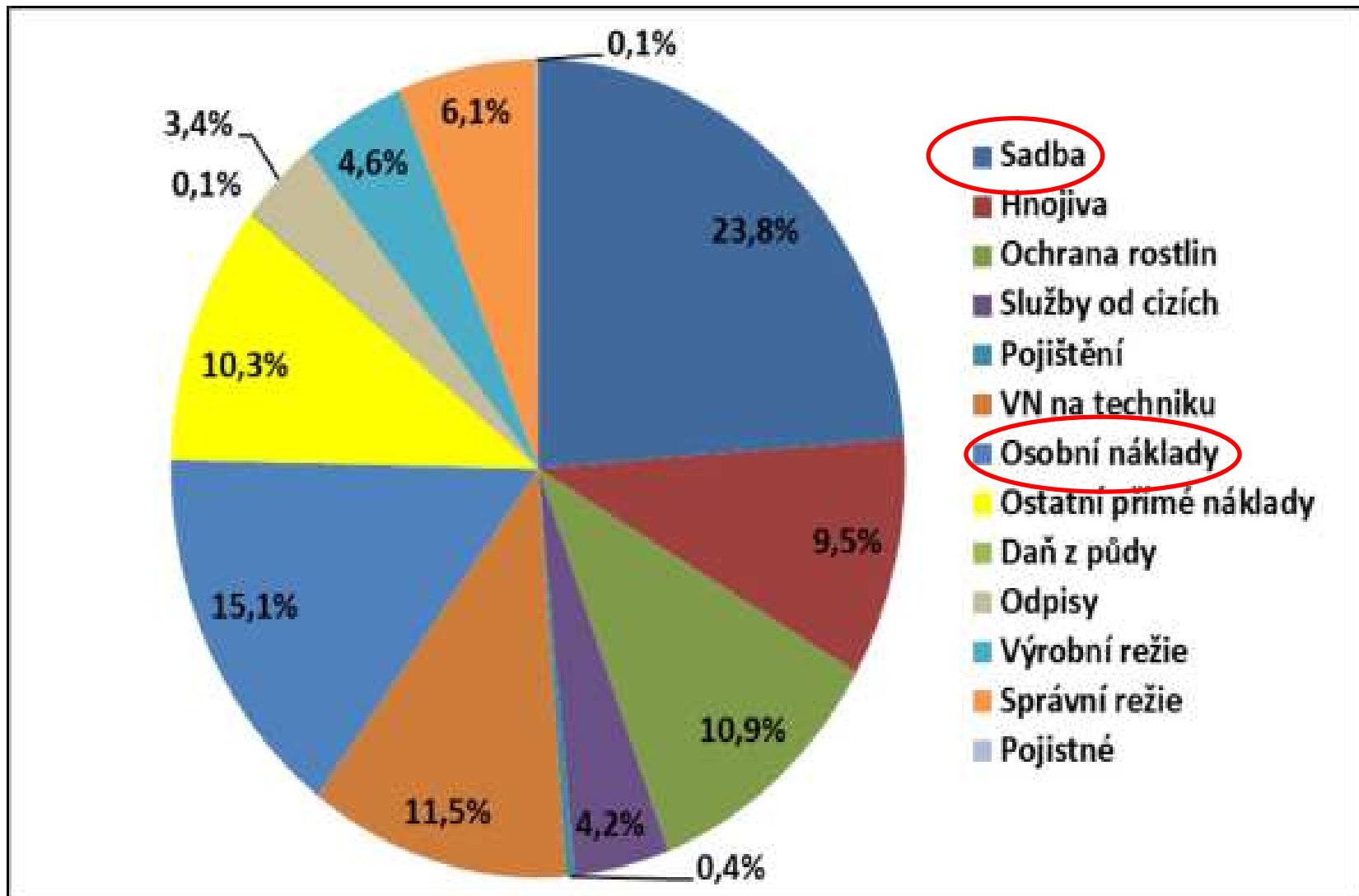

Dotace a brambory (dle VÚB)

Dotace	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kč/ha	12 070	13 487	12 974	13 096	13 540	13 346	12 589	14 698
Výnos t/ha	22,69	32,26	30,70	25,76	30,07	32,25	32,04	30,05
Kč/t	532	418	423	508	450	414	393	489

- platby na zemědělskou (SAPS) a ornou půdu (Top up), od roku 2015 včetně **greeningu**
- prevence proti šíření karanténních bakterióz bramboru v uzavřených sadbových oblastech (**de minimis**)
- pěstování brambor pro výrobu škrobu (SZIF, v roce 2021 **14 199**, v roce 2022 **14 361** Kč/ha)
- pěstování konzumních brambor (SZIF, v roce 2021 **4 471**, v roce 2022 **4 442** Kč/ha)
- další podpory: ANC, pojištění, zelená nafta....
- ve sledovaném období tvoří dotace průměrně **9,4 %** tržních výkonů
- Integrovaná produkce konzumních brambor (**462 EUR= 11 140 Kč/ha**) – v roce 2023 požádáno na 4 244 ha (98 žadatelů)

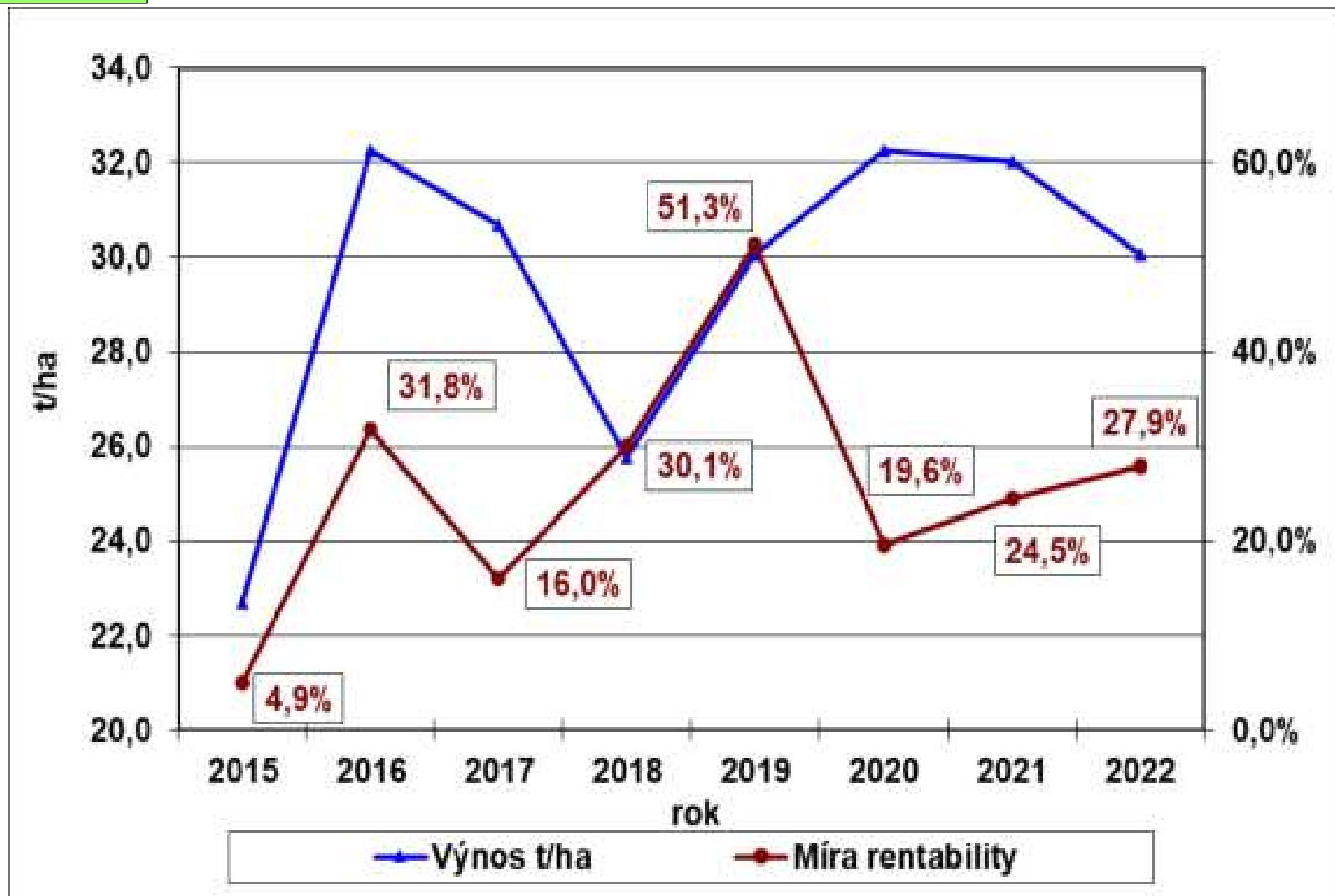
Úplné vlastní náklady na ha, t brambor

Zdroj: VÚB, 2024

15,3 %

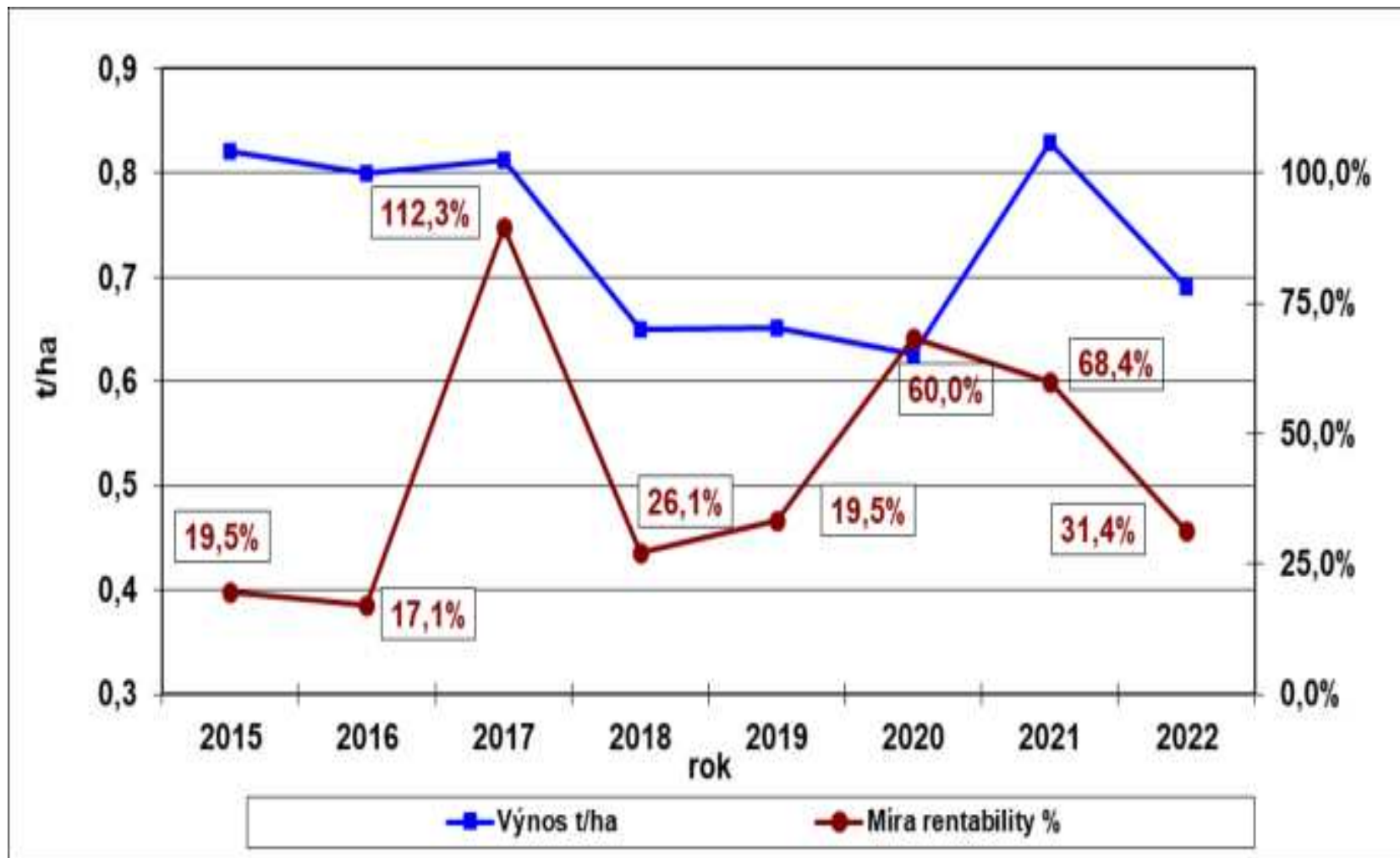
Výnos a rentabilita výroby brambor

- od roku 2015 rentabilní,
- průměrný výnos **29,48** t/ha, průměrná míra rentability **25,8 %**; bez dotací **+14,4 %**

1,6 %

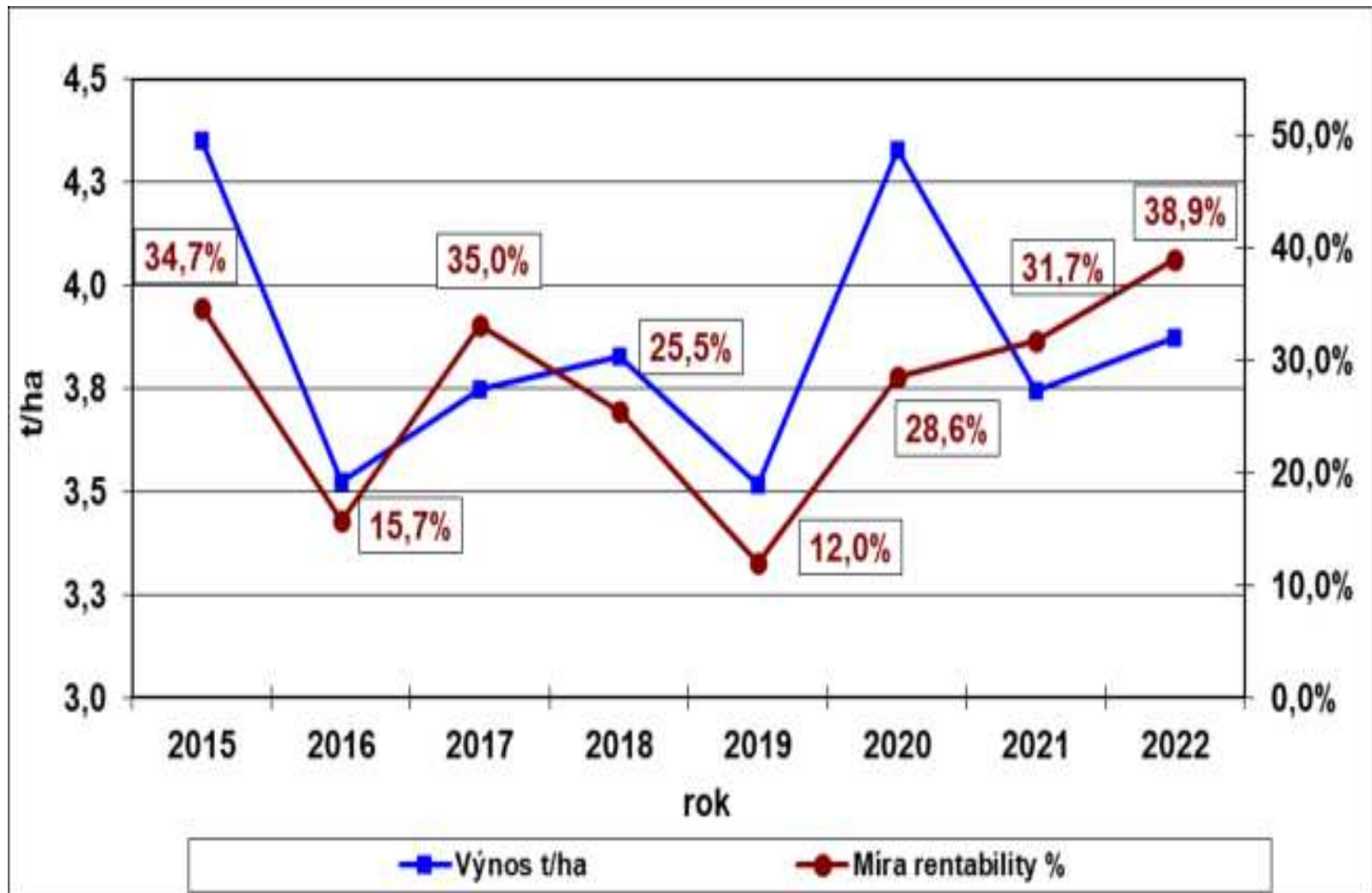
Výnos a rentabilita výroby máku

- od roku 2015 bez záporné rentability
- průměrný výnos **0,73** t/ha, průměrná míra rentability **+43,3** %; bez dotací **+21,5** %, realizační cena **32 167 – 70 564** Kč/t

16,7%

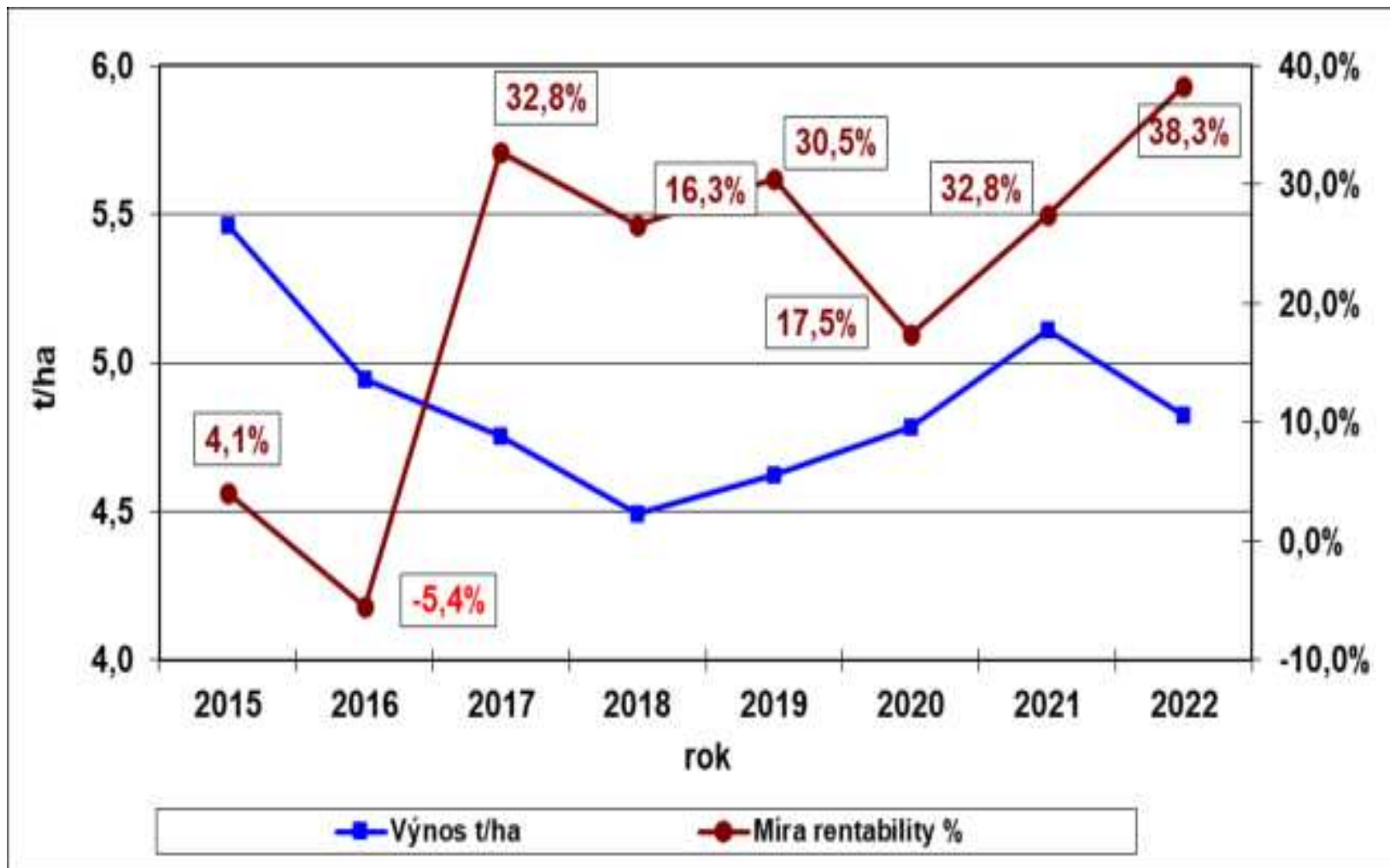
Výnos a rentabilita výroby ozimé řepky

- průměrný výnos **3,86 t/ha**, průměrná míra rentability **+27,5 %**; bez dotací **+10,2 %**, realizační cena **9 447 – 16 523 Kč/t**

7,2 %

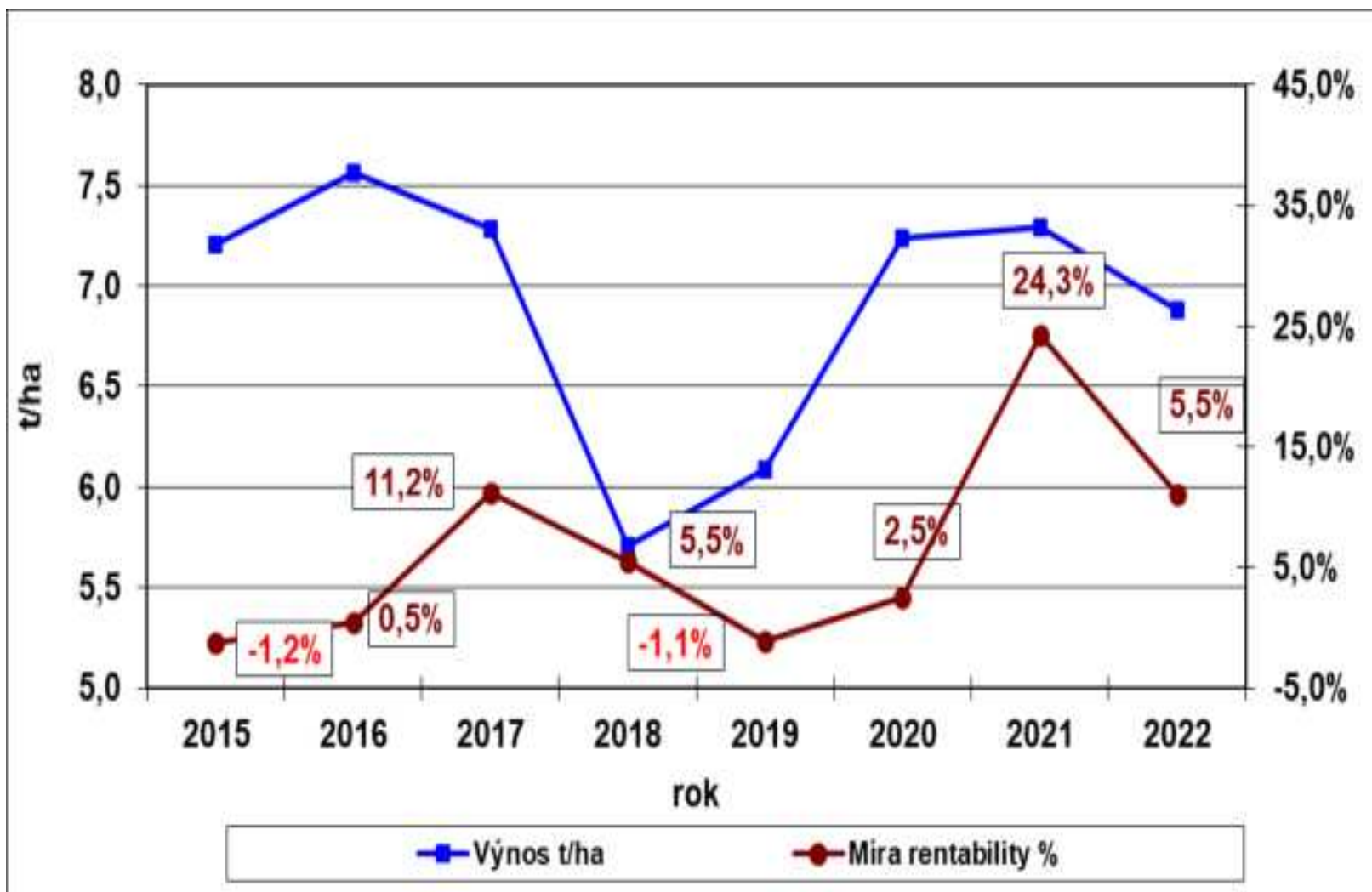
Výnos a rentabilita výroby jarního ječmene

- Od roku 2015 **jednou** záporná rentabilita
- Průměrný výnos **4,87 t/ha**, průměrná míra rentability **+21,5 %**; bez dotací **-3,6 %**, realizační cena **3 852 (2016) – 7 990 Kč/t (2022)**

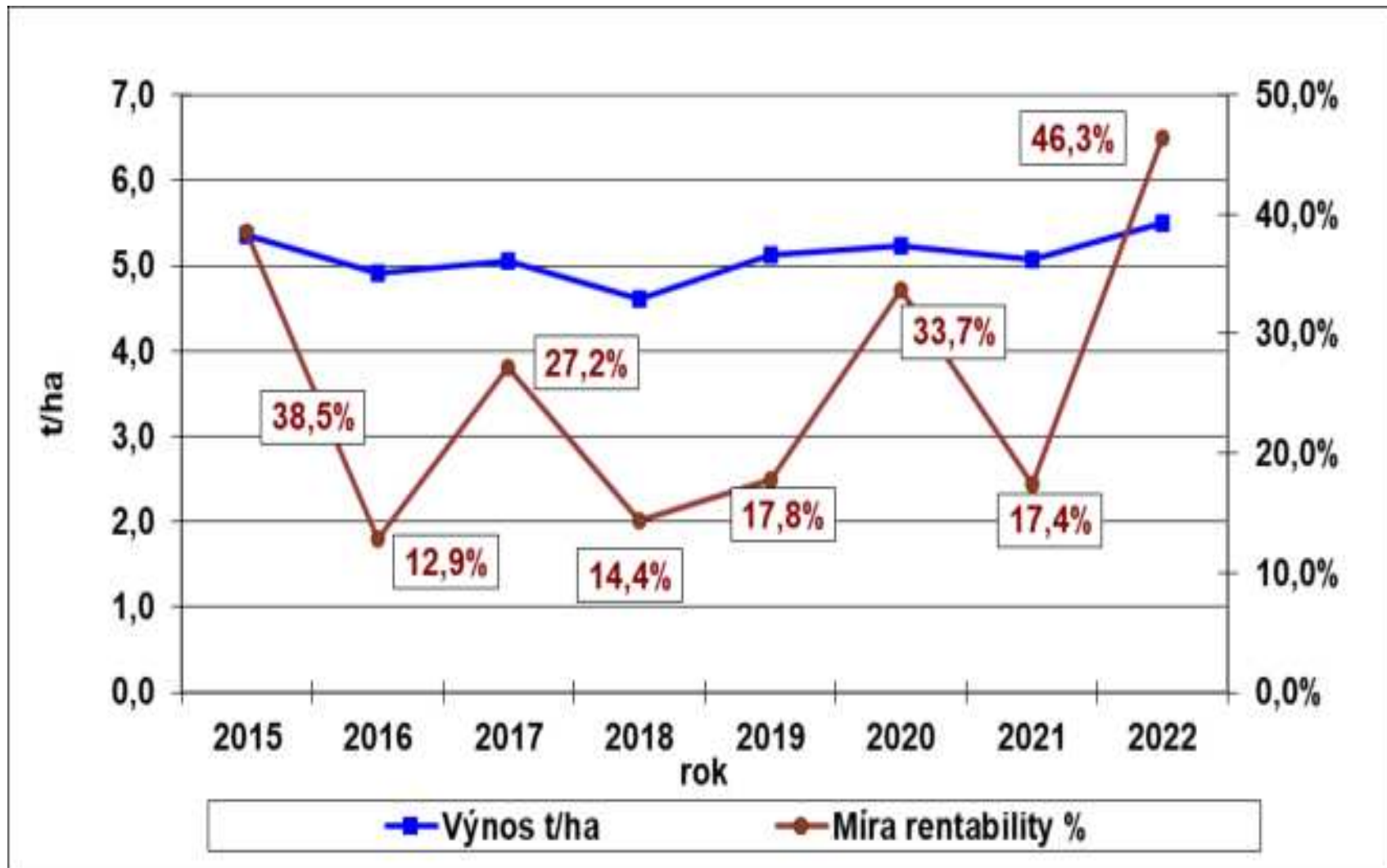
22,4 %

Výnos a rentabilita výroby ozimé pšenice

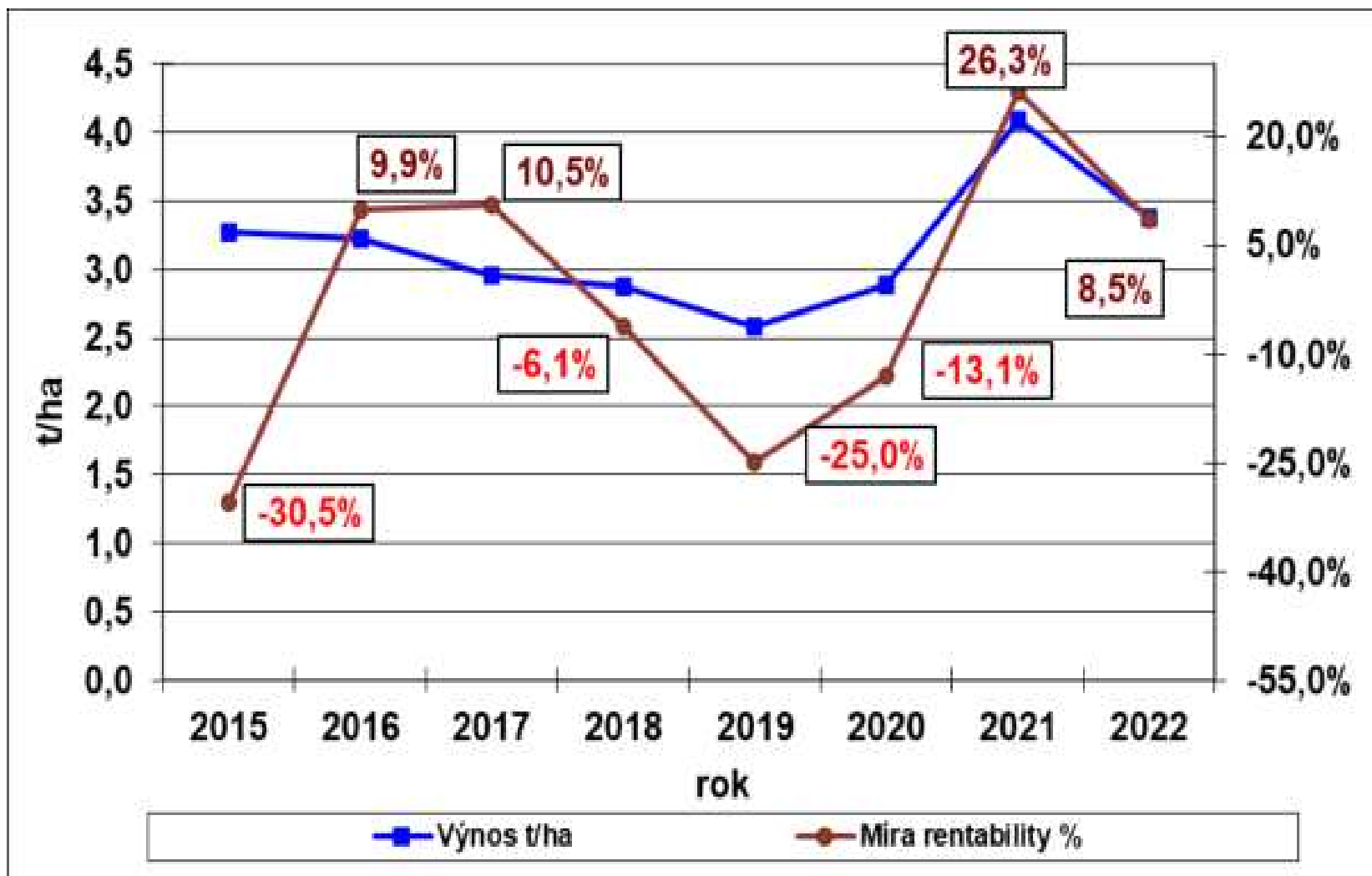
- Od roku 2015 **dvakrát** záporná rentabilita
- Průměrný výnos **6,91 t/ha**, průměrná míra rentability **+6,6 %**; bez dotací **-11,9 %**, realizační cena **3 574 – 5 659 Kč/t**

Výnos a rentabilita výroby tritikále

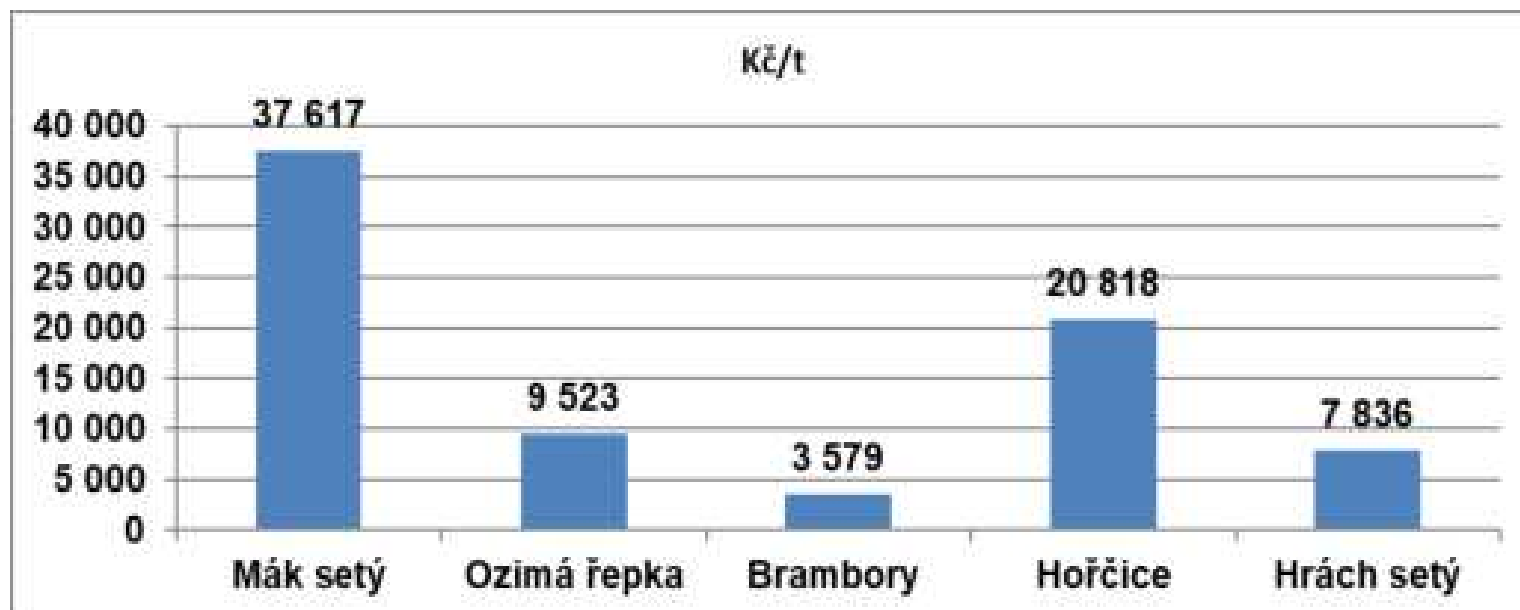
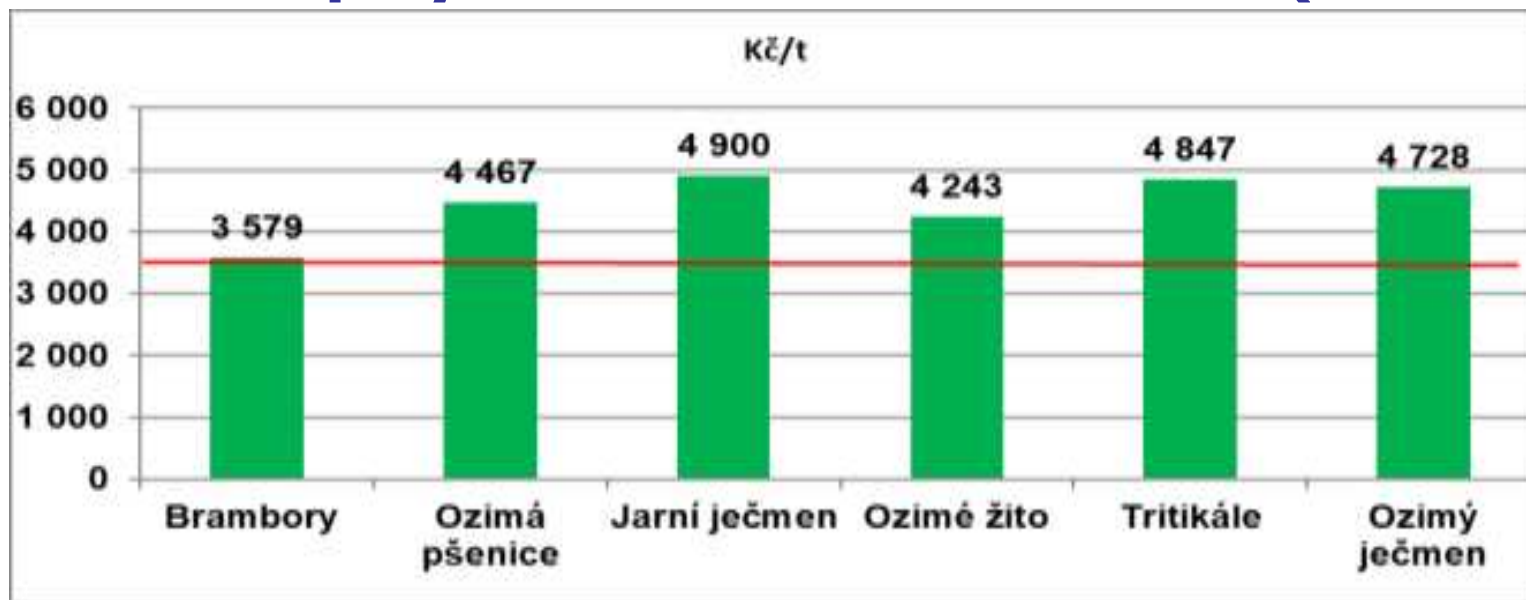
- průměrný výnos **5,11 t/ha**, průměrná míra rentability **+26,0 %**; bez dotací - **2,8 %**, realizační cena **3 391 – 5 795 Kč/t** (leden 2024 dle ČSU **3 775 Kč/t**)

Výnos a rentabilita výroby hrachu setého

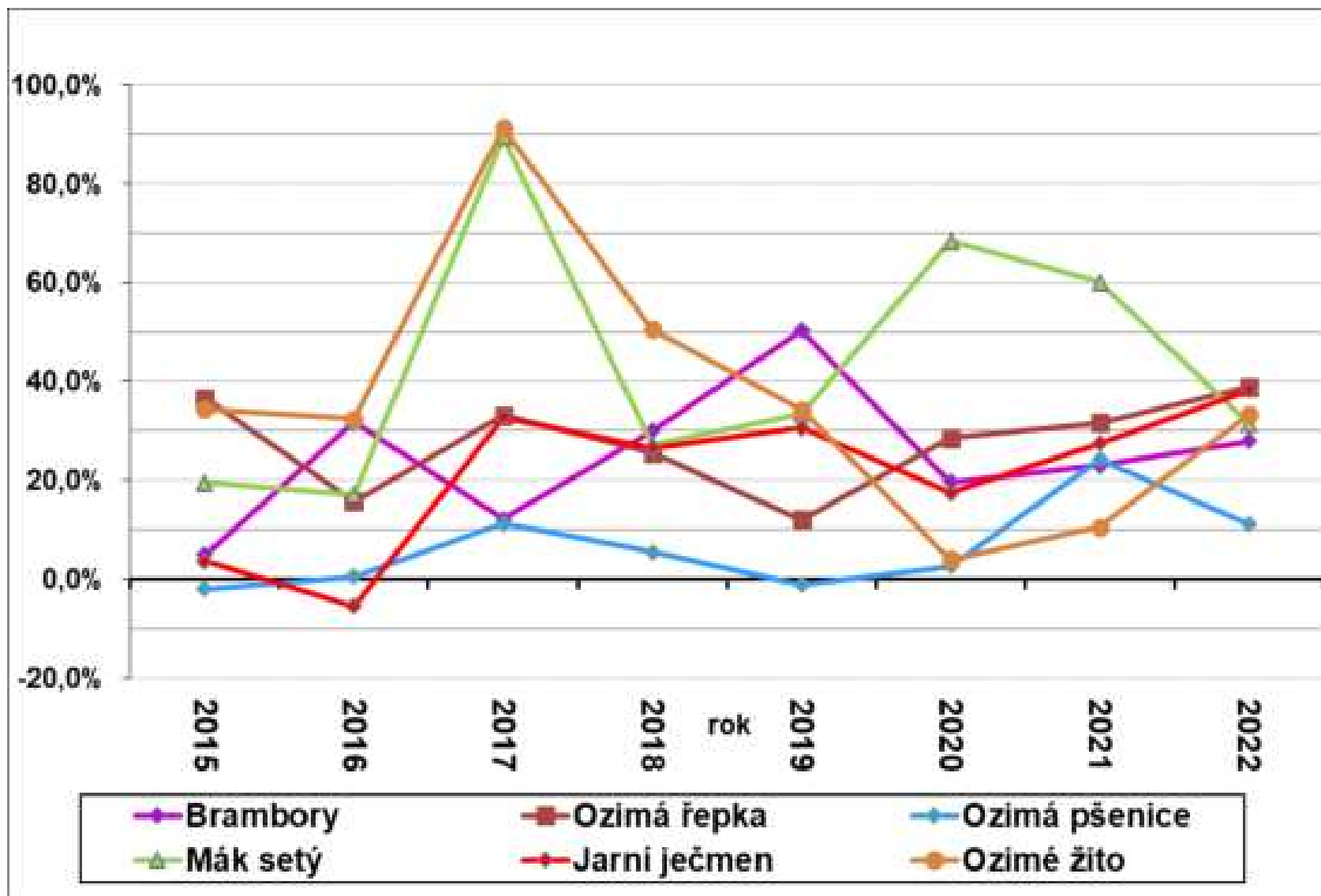

- Od roku 2015 **čtyřikrát** záporná rentabilita
- Průměrný výnos **3,16 t/ha**, průměrná míra rentability – **2,4 %**; bez dotací **-30,4 %**, realizační cena **4 800 – 7 145 Kč/t** (2022)

Porovnání úplných vlastních nákladů na t (2011 -2022)

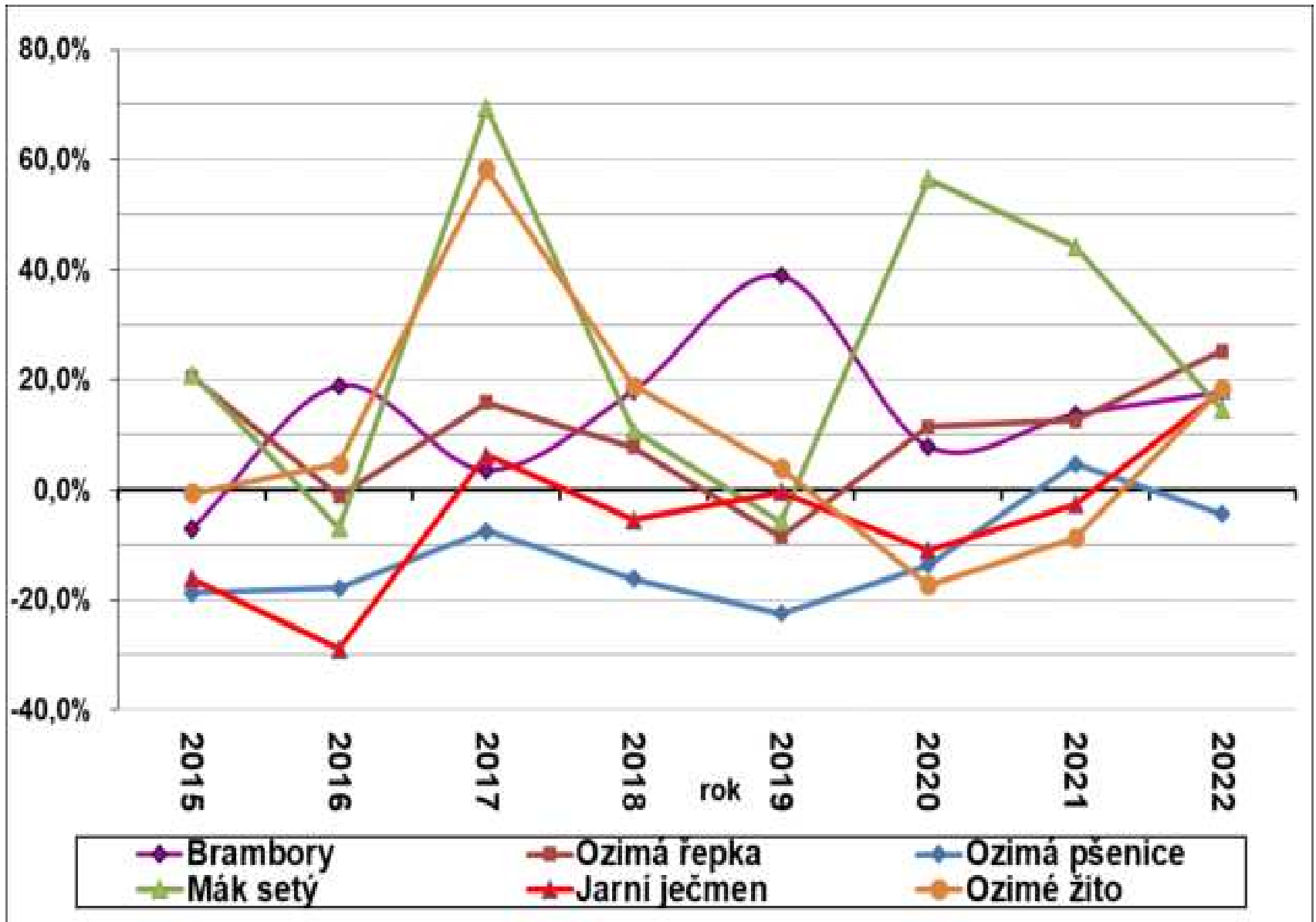

Rentabilita pěstování tržních plodin (2015 -2022)

Pozn.: včetně dotací

Rentabilita pěstování tržních plodin (2015 -2022)

Pozn.: **bez dotací**

31,0%

Výnosy a náklady krmných plodin

Plodina	2020			2021			2022		
	Výnos ZH t/ha	Výnos SH t/ha	ÚVN Kč/t	Výnos ZH t/ha	Výnos SH t/ha	ÚVN Kč/t	Výnos ZH t/ha	Výnos SH t/ha	ÚVN Kč/t
Kukuřice na siláž	56,42	44,56	1 039	49,53	37,10	1 160	42,36	34,87	1 409
Kukuřice na vlhké zrno				20,09	20,09	1 954	11,50	11,15	5 122
Jetelotráva na senáž	42,55	18,62	1 736	46,53	25,44	1 302	32,31	17,14	2 132
Louky seno	15,15	2,79	7 460	15,31	2,68	7 707	9,51	1,91	11 986
Louky senáž	13,37	8,63	2 929	15,72	13,88	1 908	9,13	6,04	4 224
Trávy na o.p.	15,58	6,85	3 855	16,10	11,19	2 231	9,73	5,27	5 452
Ost.jednoleté na GPS	27,30	18,33	1 379	20,00	14,96	1 683	14,12	12,31	2 435
Hrách na senáž	26,72	16,07	2 063	23,34	11,99	2 727	30,16	18,32	3 246

- Kukuřice na siláž **1 203 Kč/t**, na vlhké zrno **3 538 Kč/t**,
- Jetelotrávy, jetelovojtěškotrávy na senáž **1 302 – 2 132 Kč/t**,
- Ostatní jednoleté na GPS **1 833 Kč/t**, hrachová senáž **2 678 Kč/t**
- Seno z TTP **9 051 Kč/t**, travní senáž z TTP **3 020 Kč/t**, z o.p. **3 846 Kč/t**
- Pokud má podnik BPS, spotřebuje zde část kukuřice (40 – 50 %), téměř 100 % travní senáže, ozimé žito nebo jarní pšenice na GPS apod.

Ekonomika konzumních brambor ve Velké Británii

Ukazatel	Top 25 %	Střed 50 %	Nižší 25 %
Výnos t/ha	49,4	46,0	40,9
Realizační ceny Kč/t	5 911	4 655	4 210
Tržby (bez dotací) Kč/ha	292 012	214 110	172 196
Variabilní náklady Kč/ha	53 074	55 263	60 068
Gross margin (Hrubá marže) Kč/ha	238 938	158 847	112 127
Režijní náklady Kč/ha	110 472	104 118	146 967
Net margin (čistá marže, zisk) Kč/ha	128 466	54 729	-34 840
Net margin (čistá marže, zisk) Kč/t	1 976	828	-854

- ve VB patří do režijních nákladů mzdové náklady, nájemné z pozemků, odpisy a finanční náklady
- brambory jsou specializovanou plodinou, která vyžaduje správné typy půdy a obrovské množství investic a pokud možno zajištěný trh.

Zdroj: Farmbench, 2021 (2016 – 2020, 14 plodin dle užití)

Náklady na pěstování brambor v EU-5 (2011-2019)

Nákladová položka	Kč/ha	Podíl
Sadba brambor (<i>Belana, Agria, Fontane, Maris Piper</i>)	29 507	23,5 %
Hnojiva	10 261	8,2 %
Přípravky na ochranu brambor	14 066	11,2 %
Dodavatelé zemědělských prací=služby od cizích	12 436	9,9 %
Odpisy strojů, zařízení	12 116	9,7 %
Opravy, údržba strojů, zařízení	6 513	5,2 %
Úroky	4361	3,5 %
Nájemné za půdu	18 624	14,9 %
Ostatní variabilní a fixní náklady (skladování, doprava)	17 423	13,9 %
Úplné vlastní náklady	125 306	
Průměrný výnos brambor t/ha	48,72	
Úplné vlastní náklady na Kč/t	2 572	

Goffart, JP, Haverkort, A., Storey, M., Haase, N., Martin, M., Lebrun, P., Ryckmans, D., Florins, D., Demeulemeester, K., 2021: Potato Production in Northwestern Europe (Germany, France, the Netherlands, United Kingdom, Belgium): Characteristics, Issues, Challenges and Opportunities

ZÁVĚR

- pěstování tržních plodin je nákladově náročné a bude tomu tak i nadále (vyšší náklady na vstupy – dle CSU **+16,3 %**, porovnání 2022/21, **+10,2 %**, porovnání 2023/22), ALE některé položky, jako hnojiva, elektrická energie, PHM měly nárůsty zcela jiné
- rentabilita pěstování brambor hodnocená v delší časové řadě zůstává kladná s i bez dotací, z pohledu jednotkových nákladů (na t, kg výrobku) jsou brambory z tržních plodin „nejlevnější“ plodinou (dle VUB HB, 2024)
- DOTACE jsou důležité a je třeba s nimi kalkulovat
- krmné plodiny je nutné kalkulovat v **nákladových cenách**, bilance jsou přesnější a odpovídají realitě
- v porovnání se zahraničními zdroji nám chybí zejména **vysoký výnos brambor (=nižší jednotkové náklady)**; průměrný výnos brambor v ČR (dle CSU) je v porovnání s Německem na úrovni 64,0 %, se zeměmi EU-4 jen 63,6 %, se zeměmi EU-15 79,3 %

Děkuji za pozornost

